

Artikel till [tidningen Syre](#) 2017

I tradition från Gandhi låter civil olydnad mål och medel bli samma sak. Icke våld skapar faktisk befrielse. I varje aktion. Varje ickevåldshandling uppnår befrielse. Eller så misslyckas den med det.

Gandhi utvann saltkorn och bröt kolonialismens saltmonopol. Med sit-ins avskaffade medborgarrättsrörelsen apartheid några timmar inne på segregerade restauranger. Med smideshammare avrustar plogbillar ett vapen i taget. Ingen av dessa former av civil olydnad bygger på protest eller nej-sägande.

Protesten avsätter oss som regerande

Henry David Thoreau menar att problemet inte är regeringen utan de som protesterar men ändå lyder (1849). Inom ickevåld förstås makt som synonymt med lydnad. All kamp, om den så bekämpar mobbning, sexism, rasism, nationalism eller krig, handlar om att bryta åskådarnas och de passivas lydnad. Och istället inbjuda till att bli ingripare. Thoreau sår fröet till det ickevåld som överger protestens logik: vara emot, säga nej, uttrycka missnöje, vädja till regeringar.

Protest mot en regering gör den samtidigt till aktören, till subjektet. Nejet skapar därmed ett Ja. Att kräva att "dom" löser problemet återinsätter dom som regerande. Protest återinsätter makt. Protesten avsätter då oss andra som regerande. Protesten blir flykt från befrielse.

Nietzsche är nog den filosof som mest kritiserat protest och negativitet. Det gäller, enligt honom "att bekämpa en viss, nästan till epidemi stegrad trötthet och tyngd". Nej-sägandet vänder sig mer mot sin egen förmåga än mot det den protesterar emot.

Vänder sig motståndsgruppen till det liv den bejaktar? Eller vänder den sig mot det liv den förnekar? Icke våld bygger de samhällen man vill leva. Och på ett sånt sätt att det samtidigt tränger undan och ersätter förtryckande ordningar. En del av detta byggande är lagligt, andra delar innebär civil olydnad. Både ensidig laglydnad och ensidig olydnad skapar tröghet och orkeslöshet.

Postprotest och performativ

Civila olydnadens och ickevåldets brytning med protesten kallas ibland postprotest. Icke våld och postprotest liknar queerfeminismens "performativ".

Performativa handlingar uppnår direkt sitt mål. När handlingen är genomförd är målet uppnått. Feminister som lyfter fram performativ är bland andra Judith Butler, Karen Barad och Sara Ahmed. Performativa handlingar avviker från instrumentell politik där mål och medel separeras, och där målet skjuts på framtiden.

Performativ politik, postprotest och Gandhis ickevåld låter målet bli medlet. Genomförandet görs igen och igen. Samhällsförändring blir kedjor eller smittor av imitationer, justeringar och uppfinningar.

Civil olydnad vänder upp och ner på makt

Eftersom civil olydnad genomför sitt mål dyker det snabbt upp protestgrupper. Nej, så får ni inte göra. Vakter, polis och åklagare protesterar mot det som civil olydnad genomför. De försöker stoppa förverkligandet genom gripanden, blockader, rättegångar och fängelse. Proteströrelser (polis, åklagare) samlar sig runt olydnaden och pekar ut deltagarna som "ansvariga". De lyfter därmed fram dem som aktörer, de som tar ansvar och regerar.

Ifall nej-sägandet blockerar befrielse försöker civil olydnad och performativt förverkligande istället skapa demokratiska, jämlika revolutioner. Icke våldetsrevolutionen kommer inte sen, den är det vi startar med.

Per Herngren
2017-10-02, version 0.2.1

För dig som vill gå performativ ickevåldsträning med Per Herngren:

[Kurs i konflikthantering](#)